

31 stycznia 2023 r.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁANIA RZECZNIKA AKADEMICKIEGO

DS. STUDENCKICH I PRACOWNICZYCH

w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2022 r.

Spis treści:

Kontekst.....	2
Kompetencje i organizacja pracy	2
Zespół Rzeczniczki Akademickiej	3
Sprawozdanie z działań	4
Profilaktyka konfliktów i promocja ADR.....	4
Współpraca krajowa i zagraniczna.....	7
Bezpośrednie działania pomocowe	10
Liczba zgłoszeń	10
Wnioskodawcy	11
Tematyka spraw	14
Sprawy studenckie	14
Sprawy pracownicze	15
Mediacje	17
Podjęte działania.....	18
Podsumowanie	20

Kontekst

Stanowisko Rzecznika Akademickiego zostało powołane Zarządzeniem nr 30 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 16 sierpnia 2011 r. w sprawie powołania na Uniwersytecie Warszawskim Rzecznika Akademickiego (dalej: Zarządzenie nr 30). Z dniem 1 listopada 2011 r. stanowisko to objęła Anna Cybulko. Z końcem września 2012 r. Anna Cybulko została powołana na stanowisko na drugą kadencję (pierwszą pełną, tj. czteroletnią), obejmującą okres od 1 października 2012 r. do 1 października 2016 r. Z dniem 1 października 2016 r. Anna Cybulko została powołana na drugą pełną kadencję, trwającą do 30 września 2020 r., a z dniem 1 października 2020 r. na trzecią kadencję, trwającą do 30 września 2024 r.

Niniejsze sprawozdanie jest sporządzone w oparciu o zapis § 11 Zarządzenia nr 30, zgodnie z którym: „Rzecznik do dnia 31 stycznia każdego roku przedstawia Rektorowi na piśmie sprawozdanie ze swojej działalności”.

Kompetencje i organizacja pracy

W 2022 roku działania prowadzone były zgodnie z zasadami i procedurami wypracowanymi w latach wcześniejszych i obejmowały wszystkie obszary kompetencji Rzeczniczki akademickiej wskazane w *Zarządzeniu nr 30, tj.:*

- Profilaktykę konfliktów i promocję ADR, w szczególności promocję środowiska pracy i studiów wolnego od dyskryminacji i mobbingu oraz działanie na rzecz wzmocnienia równości i różnorodności.
- Współpracę krajową i zagraniczną na rzecz promocji i rozwoju ADR oraz wzmocnienia równości i różnorodności.

- Bezpośrednie działania pomocowe - interwencje w zgłaszanych sprawach problemowych.
- Działalność sygnalizacyjną (*whistleblowing*) oraz proponowanie systemowych rozwiązań rozwojowych i naprawczych.

Kontakty z interesariuszami odbywały się osobiście, drogą mailową, telefoniczną oraz za pomocą platform komunikacji wirtualnej Google Meets oraz Zoom. Dyżury prowadzone są w poniedziałki i czwartki od godziny 11.00 do 14.00. Rok 2022 był rokiem powrotu do pracy na terenie uczelni – choć część zgłaszających w dalszym ciągu umawiała się na rozmowy w trybie on-line, to ponad połowa spotkań odbyła się na żywo w siedzibie Rzeczniczki akademickiej. Rzeczniczka akademicka zasadniczo rekomenduje spotkania na żywo (szczególnie w sprawach trudnych i osobistych), jednak ostateczny wybór formuły zależy od potrzeb i możliwości osoby zgłaszającej sprawę.

Dla zachowania bezpieczeństwa i poufności prowadzonego postępowania koniecznym warunkiem wszczęcia interwencji przez Rzecznika akademickiego lub przedstawicieli jego Zespołu jest pisemne upoważnienie przez osobę zgłaszającą. Upoważnienie może być złożone w trakcie spotkania w biurze Rzeczniczki, przesłane pocztą tradycyjną lub wewnętrzną w wersji papierowej lub załączone do maila w formie skanu.

Zespół Rzeczniczki Akademickiej

W 2022 r. Rzecznickę akademicką wspierały w pracy cztery osoby: Elżbieta Felkner, pełniąca funkcję koordynatora biura, Magdalena Miksa, pełniąca funkcję zastępczyni rzeczniczki ds. studenckich, Anna Augustyniak (od lipca) pełniąca funkcję specjalistki ds. komunikacji i rozwiązywania konfliktów oraz Agata Wrona (od września) pełniąca funkcję mediatorki.

Dwie z grona pracowników Zespołu Rzeczniczki akademickiej zostały powołane do pełnienia funkcji związanych z przeciwdziałaniem mobbingowi:

- Magdalena Miksa od dnia 30 maja 2018 r. pełni na mocy *Zarządzenia nr 49 Rektora UW z dnia 14 maja 2018 roku w sprawie przeciwdziałania mobbingowi na Uniwersytecie Warszawskim* funkcję Koordynatora ds. przeciwdziałania mobbingowi;
- Elżbieta Felkner została z dniem 22 czerwca 2018 r. powołana na stanowisko Sekretarza Komisji ds. Przeciwdziałania Mobbingowi.

Sprawozdanie z działań

Profilaktyka konfliktów i promocja ADR

W ramach wspierania rozwoju alternatywnych metod rozwiązywania sporów wewnątrz uczelni oraz promocji bezpiecznego środowiska pracy i studiów wolnego od naruszeń prawa, dyskryminacji i mobbingu Rzeczniczka akademicka podejmowała w 2022 roku następujące działania:

- Kontynuacja cyklicznych spotkań informacyjnych, których celem jest edukacja i upowszechnianie wiedzy na temat instytucji pomocowych działających na terenie Uniwersytetu Warszawskiego. Członkinie zespołu Rzeczniczki akademickiej uczestniczyły w cyklu spotkań ze studentami pierwszego roku podczas dni adaptacyjnych. Odwiedziły studentów Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii, Wydziału Polonistyki, Wydziału Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych, Wydziału Socjologii, Wydziału Orientalistycznego i Wydziału Neofilologii. W październiku i listopadzie członkinie zespołu Rzeczniczki akademickiej brały udział w dniach informacyjnych na poszczególnych wydziałach UW. W 2022 r. odwiedziły Wydział Prawa i Administracji, Wydział Polonistyki, Wydział

Historii, Wydział Archeologii, Wydział Psychologii oraz Wydział Filozofii. Spotkania informacyjne miały na celu upowszechnienie wiedzy na temat instytucji Rzeczniczki akademickiej oraz innych inicjatyw pomocowych działających na terenie uczelni oraz były okazją do interakcji ze społecznością wydziałową.

- Uczestnictwo w Sztabie Kryzysowym ds. Ukrainy, w którego zakresie działalności było monitorowanie i rozwiązywanie bieżących problemów związanych z agresją Rosji na Ukrainę.
- Działania na rzecz poprawy sytuacji osób transpłciowych, transseksualnych i niebinarnych studiujących na Uniwersytecie Warszawskim, w tym zainicjowanie i wsparcie prac nad projektem wdrożenia w oprogramowaniu USOS dodatkowej funkcjonalności polegającej na umożliwieniu wpisywania przez studenta imienia wybranego (docelowego) zgodnego z odczuwalną płcią. Projekt wprowadzenia tzw. „nakładki” jest realizowany symultanicznie na wiodących krajowych uczelniach wyższych pozostających w kontakcie z Międzyuniwersyteckim Centrum Informatyzacji (MUCI).
- Przedstawienie projektu procedury oraz udział w Zespole ds. Wdrożenia Procedury Zgłoszeń Wewnętrznych oraz Ochrony Osób Zgłaszających Naruszenia Prawa Unii (w ramach wdrażania dyrektywy o ochronie sygnalistów).
- Prowadzenie szkoleń nt. dyskryminacji i równego traktowania oraz współprowadzenie (wraz z prof. UW dr hab. Julią Kubisą) spotkań sieciujących dla wydziałowych pełnomocniczek i pełnomocników ds. równości i przeciwdziałania dyskryminacji

Rzeczniczka akademicka współpracuje z licznymi jednostkami organizacyjnymi i ciałami kolegialnymi działającymi na uczelni. Współpraca obejmuje wzajemne przesyłanie spraw w ramach kompetencji, a także wspólne rozwiązywanie problemów i szukanie adekwatnych rozwiązań. W roku 2022 Rzeczniczka akademicka współpracowała m.in. z:

- Pełnomocniczką Rektora ds. polityki przeciwdziałania dyskryminacji i molestowaniu seksualnemu, dr hab. Julią Kubisą prof. ucz.
- Pełnomocniczkami i Pełnomocnikami ds. Równości na Wydziałach.
- Komisją ds. Przeciwdziałania Mobbingowi na Uniwersytecie Warszawskim powołaną Zarządzeniem Rektora nr 24 z 26 lutego 2021 roku w obszarze przeciwdziałania mobbingowi na uczelni oraz koordynatorką ds. przeciwdziałania mobbingowi na Uniwersytecie Warszawskim Magdaleną Miksą.
- Komisją Rektorską ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji - przy okazji interwencji w sprawie skarg na dyskryminację pracowników lub studentów.
- Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów przy Wydziale Prawa i Administracji, m.in. w obszarze prowadzenia mediacji.
- Centrum Pomocy Psychologicznej oraz Biurem ds. Osób z Niepełnosprawnościami – w szczególności w zakresie rozwiązywania problemów dotyczących osób doświadczających trudności natury psycho-emocjonalnej.
- Biurami Uniwersytetu Warszawskiego, w szczególności: Biurem Promocji, Biurem Współpracy z Zagranicą, Biurem ds. Obsługi Kształcenia, Uniwersyteckim Centrum Wolontariatu.

- Przedstawicielami samorządu studenckiego, Rzeczniczką Praw Studenta oraz Konsultantką ds. Przemocy Seksualnej w zespole Rzeczniczki Praw Studenta.
- Studenckimi kołami naukowymi i organizacjami studenckimi m.in. Studenckim Kołem Naukowym Queer oraz Studenckim Kołem Naukowym im. Pauliny Kuczalskiej-Reinschmit.

Współpraca krajowa i zagraniczna

Rzeczniczka akademicka ściśle współpracuje z Rzecznikami i Rzeczniczkami akademickimi, Pełnomocnikami i Pełnomocniczkami ds. równego traktowania oraz Pełnomocnikami i Pełnomocniczkami ds. spraw bezpieczeństwa, powołanymi na innych polskich uczelniach. Jako pierwsza osoba w Polsce powołana na stanowisko Rzecznika Akademickiego była inicjatorką utworzenia Akademickiej Sieci Bezpieczeństwa i Równości (ASBiR), służącej współpracy i wymianie doświadczeń oraz dobrych praktyk na uczelniach. Akademicka Sieć Bezpieczeństwa i Równości służy jako forum wymiany dobrych praktyk, dzielenia się doświadczeniami, sygnalizowania problemów oraz szukania rozwiązań dla trudności powszechnych dla środowiska akademickiego. Istotną rolą Sieci jest także kształtowanie dobrych praktyk, w szczególności w obszarze przeciwdziałania dyskryminacji i mobbingowi.

W kwietniu 2022 r. Rzeczniczka akademicka wraz z zastępczynią ds. studenckich wzięły udział w ogólnokrajowym spotkaniu Akademickiej Sieci Bezpieczeństwa i Równości, które odbyło się w Toruniu. Spotkanie służyło wymianie doświadczeń zawodowych, stworzeniu przestrzeni do współpracy strategicznej i bezpośredniej komunikacji pomiędzy rzecznikami, oraz budowie zasobów rozwojowych, badawczych i informacyjnych w tym poznaniu dobrych praktyk w obszarze rozwiązywania problemów studentów.

W maju 2022 r. członkinie Zespołu Rzeczniczki akademickiej: Magdalena Miksa i Elżbieta Felkner gościły na wizycie studyjnej na Uniwersytecie Warmińsko-

Mazurskim w Olsztynie. Spotkanie służyło wymianie doświadczeń zawodowych, stworzeniu przestrzeni do współpracy strategicznej, poznawaniu dobrych praktyk w obszarze rozwiązywania problemów studentów oraz polityki niedyskryminacyjnej na uczelni. W ramach wzmacniania kontaktów między ombudsmanami akademickimi w październiku 2022 r. zorganizowana została wizyta studyjnej dla delegacji w Uniwersytecie Warmińsko – Mazurskiego. Spotkanie poświęcone było problematyce współpracy w obszarze przeciwdziałania dyskryminacji na uczelniach wyższych.

Rzeczniczka akademicka reprezentuje także Uniwersytet Warszawski na wydarzeniach organizowanych przez instytucje centralne: konferencjach, seminariach czy spotkaniach eksperckich. Wśród ważniejszych działań krajowych w roku 2022 warto wskazać:

- Udział w posiedzeniu Komisji Komunikacji i Odpowiedzialności Społecznej KRASP. Podczas spotkania Rzeczniczka akademicka przedstawiła działania Akademickiej Sieci Bezpieczeństwa i Równości (ASBiR) struktury zrzeszającej Rzeczników akademickich i inne osoby pełniących na polskich uczelniach wyższych funkcje związane z ochroną praw i wartości akademickich, a także bezpieczeństwa, równości i różnorodności na rzecz współpracy i wymiany doświadczeń (czerwiec 2022).
- Uczestnictwo w Summer Camp dla doktorantów i młodych naukowców z Ukrainy organizowanym przez SGGW, gdzie Rzeczniczka akademicka poprowadziła warsztaty pt. „Equality and diversity at our Universities. Why do we need them and how do we get them?” w ramach wydarzenia *Polish-Ukrainian Summer Camp for Young Scientists*. Jest to inicjatywa mająca na celu budowanie wspólnej przyszłości badawczej pomiędzy polskim i ukraińskim środowiskiem akademickim (wrzesień 2022).

- Udział w wizycie studyjnej na Uniwersytecie Rzeszowskim. Podczas wizyty Pani Rzecznik uczestniczyła w spotkaniach z przedstawicielami społeczności uniwersyteckiej uczelni Podkarpacia oraz zaprezentowała temat „Równoważność. Co to jest i czemu służy? Oczekiwania społeczne i regulacje prawne” (listopad 2022).
- Udział w roli ekspertki Komisji Europejskiej ds. równości w cyklicznym seminarium prawnym organizowanym przez European Network Of Legal Experts In Gender Equality And Non-Discrimination w Brukseli (grudzień 2022). Seminarium było okazją do zapoznania się z najnowszym prawodawstwem Unii Europejskiej nt. równości i przeciwdziałania dyskryminacji, wymiany doświadczeń z ekspertami wszystkich krajów Unii Europejskiej i poznania planów Komisji Europejskiej w obszarze równości na najbliższy rok (grudzień 2022).

Rzeczniczka akademicka rozwijała kontakty zagraniczne mające na celu zbieranie wiedzy i dobrych praktyk wspierających wprowadzanie na Uniwersytecie Warszawskim nowych rozwiązań na rzecz równości, różnorodności i przeciwdziałania dyskryminacji. Kluczową składową realizowanej współpracy międzynarodowej była aktywność Rzeczniczki w ramach Europejskiej Sieci Rzeczników Akademickich w Szkolnictwie Wyższym (European Network of Ombudsmen in Higher Education - ENOHE). Niemal od początku swojej działalności Rzeczniczka akademicka jest aktywnym członkiem ENOHE, a w wyniku wyborów dokonanych przez walne zgromadzenie z dniem 27 czerwca 2019 roku została powołana na członka Zarządu i objęła funkcję skarbnika.

W czerwcu 2022 r. Rzeczniczka akademicka wraz z zastępczynią ds. pracowniczych wzięły udział w konferencji, gdzie Rzeczniczka akademicka wraz z Rzecznikiem akademickim z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu dr Bartłojem Chłudzińskim oraz Pełnomocniczką Rektora UMK ds. Równego Traktowania prof.

Aleksandrą Derą przedstawiała referat “Non-existent problem” of sexual misconduct in Polish academia – ombudsman’s role in creating the system of preventing harassment and creating safe space for students and employees. An example of the University of Warsaw and Nicolaus Copernicus University in Torun”

Bezpośrednie działania pomocowe

Rzeczniczka akademicka realizuje obowiązki wynikające z *Zarządzenia nr 30*, zgodnie z którym do jej zadań należy pomoc osobom indywidualnym i jednostkom organizacyjnym Uniwersytetu w rozwiązywaniu sporów i konfliktów oraz w radzeniu sobie z naruszeniami zasad życia akademickiego. Poniżej przedstawione zostały dane statystyczne obrazujące ilość, typ i przekrój tematyczny spraw, które wpłynęły do Rzeczniczki akademickiej w 2022 roku. W statystykach przedstawiono również ilość i rodzaj podjętych działań.

Liczba zgłoszeń

W 2022 roku do Rzeczniczki akademickiej zgłoszono 311 spraw. 20 spraw było kontynuacją z roku poprzedniego. Szczegółowe dane nt. wpływu spraw oraz dynamiki zmian przedstawia Tabela nr 1 oraz Wykres nr 1 przedstawione poniżej.

Tabela nr 1. Wpływ spraw w latach 2012 – 2022.

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba spraw	130	125	111	125	118	146	196	252	265	315	332
-- sprawy z roku bieżącego	130	114	103	119	111	134	185	240	254	308	312
-- sprawy kontynuowane z roku poprzedniego		11	8	6	7	12	11	12	11	7	20

Wykres nr 1. Dynamika wpływu spraw w latach 2012 – 2022.

Jak wskazują zaprezentowane dane, dynamika wpływu spraw ma w dalszym ciągu tendencję wzrostową. W porównaniu z rokiem 2021 liczba zgłoszeń wzrosła o blisko 5%. W 2022 r. na wzrost liczby spraw mogła dodatkowo wpłynąć szczególna sytuacja związana z sytuacją konfliktu wojennego w Ukrainie.

Wnioskodawcy

Zgodnie z § 4 Zarządzenia nr 30 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego podjęcie czynności przez Rzecznika następuje:

- po zgłoszeniu się ze sprawą zainteresowanego członka społeczności akademickiej,
- na wniosek organów samorządu studentów lub doktorantów,
- na wniosek Rektora,
- z własnej inicjatywy.

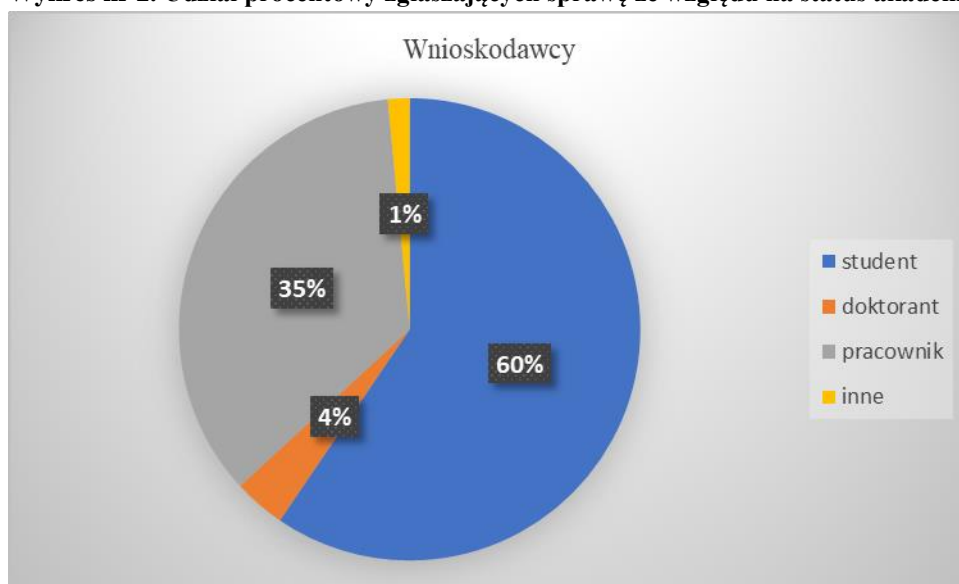
Najczęściej sprawy zgłaszają do Rzeczniczki akademickiej sami zainteresowani, którzy prezentują swoje problemy indywidualnie lub grupowo. Problemy bywają zgłaszane także przez bezpośrednich przełożonych bądź przez przedstawicieli władz

danej jednostki, proszących o wsparcie w analizie i diagnozie problemu, bądź podjęcie bezpośrednich działań interwencyjnych w sprawie. Zdarzyły się sprawy zgłaszane przez krewnych i bliskich osób, których dotyczył problem.

Wśród osób zgłaszających problem ponad połowa (60 %) to studenci I i II stopni, a 35 % to pracownicy: naukowcy, administracyjni i naukowo-techniczni. Tylko 4% zgłoszeń pochodzi od doktorantów (szczegółowy rozkład zgłoszeń przedstawia Wykres nr 2).

Wykres nr 2. Udział procentowy zgłaszających sprawę ze względu na status akademicki.

Przedstawiony rozkład wnioskodawców ze względu na status akademicki nie różni się znacząco od rozkładów z lat wcześniejszych.

Rok 2022 jest kolejnym rokiem, w którym do Rzeczniczki akademickiej trafiały sprawy ze wszystkich wydziałów i jednostek Uniwersytetu Warszawskiego. Można to odczytywać jako sygnał, że informacja o istnieniu i działaniu ombudsmana akademickiego jest obecna we wszystkich jednostkach akademickich uczelni. Zestawienie zgłoszeń ze względu na jednostkę przedstawia Tabela nr 2.

Tabela nr 2. Zestawienie zgłoszeń ze względu na jednostkę.

Wydziały i jednostki	liczba zgłoszeń
Wydział "Artes Liberales"	3
Wydział Archeologii	7
Wydział Biologii	22
Wydział Chemii	3
Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii	4
Wydział Filozofii	9
Wydział Fizyki	10
Wydział Geografii i Studiów Regionalnych	2
Wydział Geologii	1
Wydział Historii	7
Wydział Lingwistyki Stosowanej	8
Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki	6
Wydział Nauk Ekonomicznych	10
Wydział Nauk o Kulturze i Sztuce	5
Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych	14
Wydział Neofilologii*	31
Wydział Orientalistyczny	8
Wydział Pedagogiczny	9
Wydział Polonistyki	23
Wydział Prawa i Administracji	27
Wydział Psychologii	14
Wydział Socjologii	4
Wydział Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji	7
Wydział Zarządzania	7
Jednostka naukowo-dydaktyczna	29
Szkoły doktorskie	5
Administracja Centralna	10
Inne	47

* Z Wydziału Neofilologii 10 spraw było zgłoszone przez jednego studenta.

Tematyka spraw

Sprawy studenckie

Podobnie, jak w latach wcześniejszych największa liczba zgłoszeń studenckich dotyczyła spraw związanych z organizacją i tokiem studiów. Zgłoszenia obejmowały m.in. wskazane poniżej zagadnienia:

- dyskryminujące wypowiedzi lub zachowania wykładowców lub studentów,
- plagiat i ściąganie,
- problemy z zaliczeniem (przedmiotu, lektoratu) lub zdaniem egzaminu,
- problemy związane z zajęciami online, sposób prowadzenia zajęć i utrudniony kontakt z wykładowcami,
- sprawy finansowe - trudna sytuacja, stypendia, zapomogi, opłaty za usługi edukacyjne,
- trudności z uzyskaniem dostosowań zaleconych ze względu na szczególnie trudną sytuację studenta,
- trudności z uzyskaniem z urlopu zdrowotnego lub powrotem z tego urlopu,
- trudności współpracy na linii student – promotor, bądź trudności ze zmianą promotora,
- trudności wynikające z interdyscyplinarności bądź studiowania na studiach międzywydziałowych,
- systemowe wykluczenie osób transpłciowych.

Zdecydowanie zmniejszyła się liczba spraw dotyczących restrykcji związanych z Covid-19. Nadal zgłaszane były jednak trudności zaistniałe na tle prowadzenia zajęć

w trybie on-line. W szczególności problemy dotyczyły zaliczeń prowadzonych w tym trybie oraz zgody (lub jej braku) na przeniesienia zajęć w tryb on-line.

W dalszym ciągu rośnie liczba zgłoszeń od osób doświadczających problemów psychicznych, lub będących w kryzysie, które mają problemy z poradzeniem sobie z rzeczywistością akademicką (względnie: kreują problemy wobec osób trzecich: studentów lub wykładowców). Codziennością pracy Rzeczniczki akademickiej stały się także konflikty i naruszenia mające miejsce w przestrzeni wirtualnej, w szczególności w mediach społecznościowych.

Wyraźnie zwiększa się liczba zgłoszeń wnoszonych przez osoby transpłciowe, potrzebujące wsparcia w zakresie funkcjonowania na uczelni w zgodzie z płcią odczuwaną. W 2022 r. Rzeczniczka akademicka i jej zastępczyni służyły wsparciem w kilkunastu takich przypadkach. Konsekwentnie rośnie także liczba zgłoszeń w obszarze dyskryminacji i molestowania seksualnego. Choć w większości przypadków są to naruszenia nie łamiące norm prawa karnego, zdarzają się także pojedyncze zgłoszenia o bardzo poważnym charakterze. Sprawcami naruszeń wobec studentów są zarówno pracownicy, jak i inni studenci.

Sprawy pracownicze

Tematyka spraw zgłaszanych przez pracowników wpisywała się w następujące obszary: konflikt, złe traktowanie (w szczególności w formie mobbingu lub dyskryminacji), warunki pracy i polityka kadrowa, nieetyczne zachowania studentów lub innych pracowników.

Konflikty miały charakter poziomy, tj. toczyły się między współpracownikami lub pionowy, na linii przełożony – podwładny. Większość konfliktów miała charakter relacyjno – organizacyjny, pojawiały się jednak przypadki, w których istotą różnic między stronami były kwestie merytoryczne/naukowe lub związane z różnicami wartości. Zgłaszane konflikty miały na ogół charakter binarny, ale zdarzały się także

bardziej skomplikowane spory grupowe. Po pomoc zgłaszali się do Rzeczniczki akademickiej zarówno sami zaangażowani pracownicy, jak i ich przełożeni, którzy zaobserwowali konflikt w zespole. Pracownicy zgłaszali także konflikty i trudności komunikacyjne na linii wykładowca - student.

W 2022 roku nastąpił wzrost skarg na dyskryminację i mobbing. Część z nich należała do naruszeń mniejszego rzędu, możliwych do naprawienia poprzez rozmowy korygujące. Poważniejsze przypadki wymagały uruchomienia procedury dyscyplinarnej. W przypadkach, w których występowało uzasadnione podejrzenie wystąpienia przesłanek mobbingu bądź dyskryminacji, Rzeczniczka akademicka proponowała przekierowanie sprawy do Koordynatorki ds. przeciwdziałania mobbingowi, bądź do Koordynatorki ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji. Ostateczna decyzja o podjęciu tych działań należała jednak do samego zainteresowanego.

Pracownicy zgłaszali się także do Rzeczniczki akademickiej ze sprawami związanymi z warunkami pracy i polityką kadrową, obejmującymi w szczególności takie tematy, jak:

- nadawanie stopni,
- nieobecność w pracy (zgłaszanie, odpracowywanie zajęć, zastępstwo),
- niewłaściwe wykonywania obowiązków służbowych,
- oceny pracownicze, w tym również ocena sposobu prowadzenia zajęć,
- ochrona własności intelektualnej,
- premie,
- procedura awansowa,
- regulacja zakresu obowiązków,
- rozwiązanie umowy o pracę bądź brak woli do przedłużenia zatrudnienia,
- urlopy,
- wynagrodzenia,

- zakres podawania danych osobowych,
- zasady rekrutacji i warunki zatrudnienia,
- zmiana warunków pracy.

Skargi na nieetyczne zachowanie dotyczyły często sposobu prowadzenia publicznego dyskursu na portalach społecznościowych gromadzących pracowników, bądź sposobu prowadzenia dyskusji w łonie Rady Wydziału, Rady Naukowej, Rady Dyscypliny lub innych organów kolegialnych uczelni. Pojawiały się także skargi wykładowców na nieetyczne zachowania studentów i studentek wobec wykładowców, w tym molestowanie, stalking i niestosowne zachowanie.

Mediacje

Mediacja to polubowny sposób rozwiązywania konfliktów, sporów między stronami, w tym wypadku między pracownikami i/lub studentami Uniwersytetu Warszawskiego. Celem mediacji jest wypracowanie satysfakcjonującego, trwałego i akceptowalnego rozwiązania przez strony konfliktu, na drodze dobrowolnych i poufnych rozmów w obecności mediatora/mediatorki, czyli bezstronnej osoby trzeciej. Mediacja odbywa się w neutralnym miejscu, w bezpiecznej atmosferze. Mediacja pozwala stronom na ponowne nawiązanie dialogu w celu rozwiązania sporu drogą negocjacji bez wchodzenia w konflikt i podejmowania konfrontacji. W 2022 r. mediacje były prowadzone przez Rzeczniczkę akademicką lub przekierowywane do Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów umocowanym przy Wydziale Prawa i Administracji UW. Od września 2022 r. w Zespole Rzeczniczki akademickiej została zatrudniona mediatorka, do której zadań należy m.in. prowadzenie mediacji z udziałem pracowników i/lub studentów Uniwersytetu Warszawskiego. Od tego czasu zauważalny jest wzrost liczby mediacji realizowanych przez Zespół.

W 2022 r. do Rzeczniczki akademickiej trafiło 31 spraw, w których zarekomendowano mediację. W efekcie tych rekomendacji Rzeczniczka akademicka

i mediatorka z jej zespołu przeprowadziły 17 postępowań mediacyjnych, 4 sprawy zostały skierowane do Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów. W 10 przypadkach strony odmówiły zgody na udział w mediacji. Spotkania odbywały się w trybie stacjonarnym lub online, w zależności od preferencji i możliwości stron. W ramach jednego procesu mediacyjnego odbywały się od 3 do 12 spotkań, rozmów ze stronami. W znacznej większości spraw strony doszły do porozumienia.

Fakt, iż coraz częściej osoba zgłaszająca sprawę wnosi o mediację świadczy o wzroście świadomości społeczności Uniwersytetu Warszawskiego w zakresie alternatywnych sposobów rozwiązywania sporów oraz o rosnącej gotowości do korzystania z mediacji i innych metod ADR.

Podjęte działania

Na mocy § 7 Zarządzenia nr 30 Rzecznik może w zgłaszanych sprawach podejmować następujące działania:

- przedstawienie stosownej informacji dotyczącej funkcjonowania i regulacji prawnych obowiązujących na UW;
- wskazanie jednostek/osób właściwych do załatwienia sprawy;
- wsparcie w załatwieniu sprawy poprzez uzyskanie informacji lub wyjaśnienie sprawy we właściwej jednostce;
- wspomaganie w rozwiązaniu konfliktu: zdiagnozowanie problemu i wybór sposobu jego rozwiązania;
- rekomendowanie/prowadzenie mediacji;
- przedstawianie Rektorowi informacji i rekomendacji, leżących w zakresie obowiązków Rzecznika, dotyczących wskazania niezbędnych zmian systemowych i sposobów działania Uczelni.

Przedstawiona poniżej Tabela nr 3 prezentuje rozkład działań podjętych przez Rzeczniczką akademicką w odpowiedzi na zgłoszone do niej problemy. Podsumowanie ma charakter uproszczony, w rzeczywistości kategorie nie są

rozłączne, część spraw może się zatem mieścić w kilku kategoriach. W przypadku 20% zgłoszeń nie zostały podjęte działania ze względu na brak zgody osób zainteresowanych.

Tabela nr 3. Rodzaj działań podjętych przez Rzeczniczkę akademicką.

Podjęte działanie	Liczba spraw
Udzielenie informacji dotyczącej funkcjonowania i regulacji prawnych obowiązujących na UW oraz coaching (wspomaganie w zdiagnozowaniu problemu i wyborze sposobu jego rozwiązania)	114
Wskazanie jednostek/osób właściwych do załatwienia sprawy	19
Interwencja w jednostce (uzyskanie informacji lub wyjaśnienie sprawy)	91
Mediacja (rekomendacja, prowadzenie)	32
Sygnalizacja na piśmie (przedstawianie opisu występujących trudności oraz/lub rekomendacji niezbędnych zmian systemowych bądź działań naprawczych).	8

Kategoria pt. „*udzielanie informacji dotyczącej funkcjonowania i regulacji prawnych obowiązujących na UW*“ obejmuje zarówno pomoc osobom zgłaszającym problem w zrozumieniu własnej sytuacji faktycznej i prawnej oraz wyborze optymalnych rozwiązań, jak i wsparcie dla jednostek UW we właściwej interpretacji i stosowaniu obowiązujących regulacji prawnych. Działania coachingowe obejmowały pomoc świadczoną przez Rzeczniczkę akademicką w sytuacjach konfliktu, lub nękania pracownika (w szczególności tam gdzie nie było zgody na podjęcie działań mediacyjnych lub interwencyjnych) oraz wsparcie rozwojowe dla pracowników doświadczających trudności w życiu zawodowym. Z działaniem tym często wiąże się wskazanie jednostek lub osób właściwych do załatwienia sprawy. Natomiast interwencje wskazane w punkcie drugim „*wskazanie jednostek/osób właściwych do załatwienia sprawy*“ obejmują sytuacje, w których Rzeczniczka akademicka nie

podejmowała żadnych własnych działań pomocowych, a jedynie przekierowywała zgłaszającego do właściwej osoby lub jednostki.

Podsumowanie

Rok 2022 był rokiem kontynuacji i dalszego rozwoju działań Rzeczniczki akademickiej i jej zespołu. Zasadniczo zarówno zakres zgłaszanych problemów, jak i ogólne trendy wzrostu liczby spraw w poszczególnych kategoriach pozostały bez zmian. Pozytywnym trendem jest z pewnością coraz większa otwartość społeczności Uniwersytetu Warszawskiego do korzystania z alternatywnych metod rozwiązywania sporu, w szczególności z mediacji. Cieszy również wzrastająca gotowość studentów i pracowników do reagowania na naruszenia w obszarze dyskryminacji i nierównego traktowania.

Na kierunek działania Rzeczniczki akademickiej w 2022 r. istotny wpływ miał wybuch wojny w Ukrainie. Konsekwencją wydarzeń, jakie miały miejsce za wschodnią granicą Polski był wzrost skarg na dyskryminację, niewłaściwe wypowiedzi i zachowania oraz naruszenia praw wobec (lub ze strony) obywateli Ukrainy, Rosji i Białorusi. Najtrudniejszy pod tym względem był pierwszy kwartał od momentu wybuchu wojny. Od wakacji sytuacja w tym względzie zdecydowanie się uspokoiła.

Z roku na rok coraz większą część czasu pracy Rzeczniczki i jej zespołu pochłaniają trudności wynikające z problemów psychicznych i emocjonalnych oraz kryzysów osobistych doświadczanych przez studentów i pracowników naukowych i administracyjnych. Problemy te istotnie wpływają na efektywność studiowania, pracy naukowej i dydaktycznej, a niejednokrotnie generują też różnego rodzaju naruszenia bądź zagrożenia dla dobrostanu funkcjonowania członków społeczności akademickiej. Bez wątpienia istotnym wsparciem w tym zakresie było wzmocnienie dostępności i poszerzenie zakresu działań Centrum Pomocy Psychologicznej. W

dalszym ciągu problemem jest jednak przeciążenie Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami. Na spotkanie w BON studenci czekają nieraz tygodniami, lub nawet miesiącami. W międzyczasie brak jasności odnośnie sytuacji studenta i jego potrzeb prowadzi często do eskalacji problemów i konfliktów, których późniejsze rozwiązywanie pochłania wiele czasu i energii zaangażowanych wykładowców, władz jednostki oraz Rzeczniczki akademickiej wspierającego proces szukania rozwiązań.

W ocenie Rzeczniczki akademickiej niezmiennie istotną i niezaspokojoną potrzebą społeczności Uniwersytetu Warszawskiego pozostaje wypracowanie jasnego i dostępnego dla wszystkich Kodeksu etyki. Szczególnie trudne i drażliwe problemy w tym obszarze to: granice wolności słowa i debaty akademickiej, konflikty ról i interesów oraz oczekiwany zakres lojalności wobec instytucji i współpracowników. W tym kontekście Rzeczniczka akademicka powraca do stwierdzenia zamykającego sprawozdania z lat poprzednich, iż istotną częścią, której brakuje, aby domknąć system budowania jasnych standardów życia akademickiego jest Kodeks etyki, służący wsparciem w normowaniu wspólnych zasad akademickich odnoszących się m.in. do sytuacji, w których różne grupy pracowników mają odmienne spojrzenie na to co słuszne i właściwe.

Sprawozdanie przygotowały Anna Cybulko i Elżbieta Felkner